

Literatura

Berrinventarium

Nostalgia kutsua hartzen ahal diozu duela 25 urteko ikuskizun bat berriz eskaintzeari, baina askok hartu dute pozez *Henry Bengoa Inventarium* maiatzaren 31n Hendaiaiko Varietés antzokian berriz ikusteko aukera. Efemerideak aitzakia paregabea ematen du Bernardo Atxagak, Jimu Iturraldek eta Ruper Ordorikak sortutako artefaktua zaharberritzeko.

GORKA BEREZIARTUA

URTEURRENA ez da, dena den, aitzakia izan: Hendaiaiko Mugati elkarte euskaltzaleko kideei ikuskizuna gustatzen zitzaien eta horregatik ekarriko dute agertoki gainera berriz ere. Aurreratu daitezkeen berritasunen artean nabarmentzekoa da protagonista batzuk berberak izan arren, ilea urdinago ekarriko dutela okasiorako; baita 1980ko hamarkadako emanaldietan ez bezala, zigarroek itzalita eta pakete barruan iraun behar-ko dutela emanaldia bukatu eta teatrotik atera arte, Osasunaren Mundu Erakundearen aginduak.

Serio-edo jarrita, musikari lanetan Ordorikaren ordeiz Xabi Strubell ariko da; eta hoge minutu inguru erantsiko dizkiote jatorrizko ikuskizunari, azken urteotako testuak ere irakurtzeko. Hasier Etxeberria Mugatiko kideak azaldu duenez, obra berreskuratzea ezinezko misiotzat jo zuten hasieran –“bai zera, hori hilda dago” esatera iritsi omen zen baten bat–, baina hilda ez, lozorroan zegoen; eta esnatu zenean, ez zen dinosauro bat. “Bilera bat jarri Tolosan, hitz egin eta Atxagak baietz”. Hori bezain erraza izan da negoziatzioa eta hori bezain zaila, *Henry Bengoa Inventarium* beste leku batzuetan egiteko eskaerei momentuz ezetz esatea –Bartzelonatik eta Donostiatik jaso dituzte deiak, besteak beste–.

Objektuen indar narratiboa

Zer da baina *Henry Bengoa Inventarium*, halako ikusmina eragiteko? Literaturaren mugetatik harago esploratu zuen ikuskizun gisa ulertzetik etor daiteke erantzuna. Testua liburutik irten zen Atxagaren eta konpainiaren emanaldietan eta irakurle bakartiak –baita irakurle ez zirenak ere– taldean joan ziren antzokietara.

Diziplinak elkarlotu zituen, musika, literatura, antzerkia... Ez zen lehenbizikoa izan hori egiten, sarritan ahaztu egiten dira lehenago JosAnton Artzek egindako lanak, baina Atxa-

**HENRY
BENG OA
IN VEN
TARIUM**

**Bernardo Atxaga | Jimu Iturralde
Xabi Strubell**

Maiatzaren 31n, 8:30ean, Varietés antzokian

HENDAIA

Antolatzailea: MUGATI www.mugati.com

HENDAIKOKO HERRIKO ETXEA VILLE D'HENDAYE

aniza komunikazio grafikoa

berria info

eitb

gak berak Hendaiaiko emanaldiaren harira *Berriari* egindako adierazpenetan onartu zuen, horren kontzientzia handirik eduki ez bazuten ere, “sakonean” Ez Dok Amairuren eragina izan zutela.

Lehenbizikoa izan zenentz, hori ez da garrantzitsuena. Inporta duena da bere garaian ikusi zuten askok, beste hizkuntzetan aurkitzen ez zituzten gauzak aurkitu zizkiotela. “Lebitatzen atera nintzen” dio Etxeberriak, lehenbiziko aldiz ikusi zueneko gomutan; “hau amerikanoek ez dute” pentsatu omen zuen; “sala hartan geunden denok irudipen bera jaso genuen”. Etxeberriaren ustez testuaren narratibotasunak asko lagundu zion jende artean zabaltzerako orduan eta, analisi sakonagoa eginez, aurrerago Atxagaren literaturan maiz agertu den objektuak ordenatzeko joera nabarmendu du, “nola metroko billete txiki baten atzean idatzita dagoen

zerbait izan daitekeen narratiboki potentzial handikoa”. Henry Bengoaren ausentziaren eta utzi dituen objektuen gainean eraikita baitago istorioa. Bi hilabete daramatzate lagunek haren berririk jaso gabe eta Hanburgon zeukan azken helbidera joango dira. Ez dago han, alokatutako etxearen jabeak utzi dituen gauzen inbentarioa egiteko eskatuko die eta horiek ematen duten informazio apurrarekin osatuko da kontakizuna.

Obraren ideologiari kritika

Publikoaren onespina jasotzeaz aparte eman zuen zeresana *Inventariumak*, 1986ko LARRUN aldizkarian Antton Azkargortak egindako kritika da horren lekuko. Ikuskizunaren oinarri ideologikoak aztertu zituen eta istorioan inbentarioaren premia nola sortzen den kritikatu zuen, besteak beste: “Gutenstrasse kaleko apartamentuko jabeak inposatzen du, modu txarrez gainera (oihuka). Eta literatoek inposaketa onartu egiten dute, nahiz eta KRA esan”. Azkargortak burgesaren agintea eta idazleen otzantasuna ikusi zituen obran eta “subjektu eta historiari gabeko saioa” iritzi zion; inbentarioak “gizakiaren jakintza eta gizakia totalizatzen eta sailkatzen saiatzen diren obrak” zirela; “argi ikusten dugu itxuraz sinplea, argia eta esteti-

Bernardo Atxaga, Ruper Ordorika eta Jimu Iturralde Potteko aldizkariaren garaietako argazki batean.

Hendaiaiko emanaldiarekin bat eginez Pamielak berriz argitaratuko du *Henry Bengoa Inventarium* liburu-diskoa

koki erakargarria den muntaia hau ez dela inozentea. Bertan, filosofiaren gai nagusi guztiak planteatzen dira (...) *Inventariumak* Zaharraren alde ebazten ditu aipatu gai nagusi guztiak, literatura alienagarria eginez”.

Kritikak zein neurritaraino asmatu zuen eztabaidatzera sartu gabe —ur handiegia dira horiek—, komeni da gogoraztea 1980ko hamarkadaren bigarren erdian literatura konprometituen eta autonomoaren arteko dialektika eztabaidagai zela oraindik gure artean. 1985ekoa da, adibidez, Atxagaren eta Txillardegiren arteko ika-mika ezaguna gai bera ardatz hartuta; eta klima horretan Atxagak hartutako jarrerak izango zuen zerikusirik kritiken zorrotasunarekin.

Henry Bengoaren transformazioak

Ikuskizun bakarra balitz bezala hitz egiten da *Henry Bengoa Inventariumi* buruz, baina hasierako emanaldietatik 1988ko urtarrelean Hondarribian eskaini zuten azkenekora iritsi arte aldatuz joan zen. Eta diferentea izango da Hendaiaiko saioa ere, musika Xabi Strubellek moldatzeak gaurkotu egingo duelako —Ordorikak lanpetuta dabilelako ez du parte hartuko, baina jatorrizko musikak gaur egun funtzionatuko ote zuen ere ez zeukan oso argi—; baita, lehen aipatu legez, testu berriak irakurriko dituztelako.

Formatu honetan aspaldi taularatu gabe dagoen arren, 25 urteotan Henry Bengoak egin ditu kukuak eszenatokietan. Kandido Urangak 2006an bakarrikzeta modura interpretatu zuen; eta dantza flamenkora ere egokitu zuten 2000. urtean, *Inventario Henry Bengoa* izenburupean. Ikuskizuneko gidoia Elkarren eskutik argitaratu zuten azkenekoz eskaini ostean, musika biltzen zuen kasetearekin batera. Gero, 2004an, Pamielak berrargitaratu zuen liburua, musika CDra ekarrita, baina jada agortuta zegoen. Eta zegoen jarri dugu, Hendaiaiko emanaldiarekin bat eginez Iruñeko argitaletxeak berriz jarriko duelako salgai. Albiste ona, prestatu duten saio bakarrera joaterik ez dutez nentzat. ■

